

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Кonto почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 л., Німеччині 750 мар.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 20 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 л., Австрії
750 ш. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЯКА
20 сот.

Новий польський уряд.

Творення уряду поза соймом. — Склад нового уряду. — Марш. Ратай обурений. — Відложення сойму на 1 рік? — «Рада Стану» з прерогативами сойму? — Повноваження для президента. — Неспорозуміння в лоні ППС.

Варшава, 8. червня 1926.

Прем'єр Бартель вернув зі Львова до Варшави й відбув тут сьогодні конференцію з міністрами Млодзьяновським, Маковським і марш. Пілсудським, після чого відбулася спільна конференція президента держави, прем'єра і Пілсудського. Після авдієнції прем'єра у президента Бартель заявив журналістам, що прийняв місію утворення нового уряду і що на протязі дня сформує новий кабінет.

У вечірніх годинах уряд ще не був сформований. Щойно пізно нічю подали до відома такий склад нового кабінету: прем'єр і міністр авдієнцій — Бартель, міністр внутр. справ. — Млодзьяновський, мін. військ. справ — Пілсудський, мін. скарбу — інж. Клярнер, мін. торг. і пром. — інж. Квятковський (особо приятель Мосійського, що приїхав перед кількома роками з Фрибургу у Швейцарії до праці у державних фабриках в Хожові), мін. публичних робіт — Броневський, мін. судівництва — Маковський, мін. праці і сусп. опіки — д-р Ст. Юркевич.

Одночасно президент держави поручив управу мін. закорд. справ Августові Залеському, мін. освіти проф. Йосифові Мікуловському. Поморському, мін. рільництва і держ. робіт, а також зем. реформ — д-ру Йосифові Рачинському.

Звертає на себе загальну увагу факт, що творення нового уряду відбулося здалека від сойму, якого представників ніхто не питав про думку в цій важкій справі. Не міг на таке легковаження і нехтування сойму погодитися марш. Ратай і виїхав з Варшави до Білостоку, щоб таким чином заперестувати проти такої практики нових керівників держави. Які дальші наслідки матиме цей конфлікт, побачимо вже неабаром.

В політичних колах Варшави говориться голосно про тактику нового уряду, яка змагає до того, аби відсунути сойм зовсім від участі в державно-політичній житті. Кажуть, що сойм буде скликаний за яких 10—12 днів. Після ухвалення ним повноважень для уряду є план відложити сойм (і сенат) на 1 рік. Існує проєкт, аби функції законодавчих палат переняла на себе в деякій мірі т. зв. «Рада Стану» (Державна Рада), зложена з 30 осіб, представників всіх політичних груп у Польщі.

Міністерство внутрішніх справ працює інтензивно над виробленням внесень на раду міністрів у справі повноважень для президента держави. До цих повноважень мають належати передовсім територіальний поділ держави, самоуправління, закони про права чужинців у Польщі, а також організації властей і урядів усіх інститу-

цій. Цей рамовий закон випрацювуватиме на основі внесень окремих міністерств.

Сьогодні мало тут відбутися засідання Центрального Виконавчого Комітету ППС Засідання відложено до четверга. Кажуть, що це сталося з причини внутрішніх неспорозумінь в лоні партії, існування яких не підлягає ніяким сумнівам.

«Вим ги часу».

Тривога послів. — Настрої серед деяких українських послів. — Конференція «Селянського Союзу» з «народовольцями».

Варшава, 7. червня 1926.

Посли теперішнього сойму незачежно затривожені майбутніми виборами. Хоч і не знають, чи та коли будуть ті вибори, всетаки затривоження зростає з кожним днем. Чи вернуть вони на те саме місце до пропозаного будинку при вул. Вейській, чи вже ніколи не ходитимуть в сейм народні заступники? — ось що роздаює душі послів.

Не дивно, що ці настрої уживаються й деяким українським послам. Висловом її тривоги є стаття секретаря Українського Соймового Клубу п. В. Косоноцького, поміщена в холмському «Нашому Житті», органі «Селянського Союзу», а разом з тим й органі теперішньої президії Українського Соймового Клубу. Стаття держана в загальному тоні з метою аполітичності послів перед закидами незадоволення з праці. Автор підкреслює, що те незадоволення, яке проявляється в деяких колах з роботи, а радше безробіття послів — наслідок безосновне. Посли не були зі зрозумілих причин якслід підготовані до парламентарної праці, а крім того 20 українських послів не могли успішно протиставитися сотням голосів польської реакції. Українські посли не зуміли добути земель, школи, церкви, але колиб вони не обороняли були український народ зі соймової трибуни, колиб не вносили були сотні інтерпелляцій і внесли, колиб особисто не інтерв'ювали в різних міністерствах, то булоб ще гірше. Тепер же, коли громадянство більше свідоме політично, а посли якслід підготовані до праці, треба при будучих виборах віддати свої голоси тільки на українських кандидатів.

Після такої інтродукції в органі «Сел. Союзу», посли тієї політичної партії почали шукати союзників при будучих виборах. Поруч з переговорами, які вони ведеуть з лівими неукраїнськими соймовими групами, вони а особах голови «Сел. Союзу» пос. М. Чучмача і голови Українського Клубу пос. С. Козинського минулої суботи (5. ч. м.) завітали у Львів і направили свої кроки до останнього часу «українізованої» партії «народовольців». Голова Українського Клубу і голова «Українського Соц. Об'єднання», «Сел. Союз» відбули з українськими народовольцями шестигодичну конференцію (від 4—10 год.). Підчас дружньої балачки не лише познайомилися і взаємно інформували голови двох соціалістичних партій, але нараджувалися над створенням спільного виборчого блоку, а навіть говорили про злиття в одну партію і представників обох партій прийдешні, як нас інформують, тут на місці — до вересня, що така булака вийде їм на спільну користь. Бо «Сел. Союз» утратить «народовольців», а «Сел. Союз» утратить «Сел. Союз» і до останнього а свого українства, а ці останні «пожалують» «Сел. Союз» і до свого інтернаціоналізму. І чи не хитро продажимо?

Мабуть, це й є «вим ги часу», і не лише часу, але й чого лишого.

Відложення Ради Союза Народів.

Женева, 8. червня 1926.

На вчорашньому засіданні Ради Союза Народів Чемберлен повідомив, що справу Моссуля полагоджено оконечно між Туреччиною й Англією. Рада повинна була вчора зайнятися в справі рапорту комісії про реорганізацію Ради. Однак справу що відложили з причини опозиції Еспанії й Бразилії. Бразилія виявила що опозицію не заявою, а так що не явилася на засіданні. Тому засідання Ради відложено до середи, щоб перегорювати з Бразилією й Еспанією. Думають, що реорганізаційна комісія Ради не збирється, та що своєю останньою тактикою Еспанія й Бразилія запропастили можливість збільшення постійних місць в Раді.

Кріза в С. Народів.

Женева, 8. червня 1926.

Урядовий бразилійський часопис «Глоб» оголосив, що Бразилія виступає зі Союза Народів. Зачувати, що Бразилія в вересневих засіданнях Союза Народів не буде вже брати участі. Думають, що Бразилія покищо лише здержиться від участі в засіданнях Союза, бо хоче піджаати, яке становище займе супроти неї Рада і загальний збір. «Інформації» повідомляє, що Бразилія й Чемберлен інтерв'юватимуть у Мадриді і Ріо де Жанейро, щоб не допустити до виступлення Еспанії й Бразилії зі Союза Народів.

В секретаріаті спокійно глядять на виступлення Бразилії зі Союза Народів, бо воно може послідувати щойно два роки після зголошення того наміру.

Новий президент Литви.

Ковно, 8. травня 1926.

Литовський сойм вибрав президентом республіки посла соц.на-родньої фракції, заслуженого литовського діяча д-ра Гриніуса. Він одержав 50 голосів.

Затвердження присуду на Микитина.

Варшава, 8. червня 1926.

Найвищий суд розглядав спротив, внесенний оборонцем Микитина, засудженого Львівським судом на 6 літ в'язниці за фальшиві зізнання й очорнення Стел. Паньчинина, юдаюча на нього підозріння, наче він виконав атентат на през. Войцеховського. Найвищий суд відкинув касаційну скаргу й затвердив присуд Львівського суду.

З кінцем п. м. перед варшавським апеляційним судом, буде розправа Ст. Паньчинина, якого варшавський суд і інстанції засудив на 2 і пів року за участь у замаху на військову авіацію для звільнення Багінського й Бєсчоркєвича.

Біржа.

Гроші.

Дня 8. червня тенденція для ефективного доллара в приватних оборотах незначно сильніша. Курс доллара загався між 10/31—10/35. Канадський долар 10/28—10/30. Польський Банк платив валюту і девізи по незмінним паритеті долар 9/96, Максималний курс 10/10—10/15 був нереальний.

Збіжжя.

На біржі лише ескотизми продажі сін. Поза біржею купували жито й овес по цінах дотеперішніх нотацій. Тенденція адержана. Настрій спокійний. Ціна о. ніжочні без трансакцій. Шпелення біла 46—47 шпелення ч. равна 45—49, жито 27—28, ячмень пастівний 23—26, ячмень з перемелення 26/50—27/50, овес 32—33, гречка 28/50—30.

Намудл неморальности.

Львів, 9. червня 1926.

На протязі кількох літ постійно вказували на намудл неморальности, на етичний розклад, на тотентотську мораль, що супроводжає діла польських можновладців. Ми остерігали наше громадянство, щоб не ставило мішу гать перед каламутними хвилями польського морального розкладу, щоб боролось з заливом неморальности, щоб всіма засобами протиставилося тм страшним, розторожим моральніс здоровля нашої нації бурунам.

І за те все, за т остороги, покликки, за проповідь моральної чистоти — наш орган світін білими плямами, бо в розумінні сторожів польської законности алочин був не в неморальности, тільки в осторозі перед нею. Коли ми вказували на злодійства, дайдацтва, розпановлення хабарництва, сваволі адміністрації, середньовічні прийоми поліції, розгалуження легалізованої провокації, існування паралельних до державної влади «народово» — диктаторських організацій і т. и., — то польська «народова» преса накликувала проти нас всі багнетні й тиоремні сили, бо ми — мовляв — плюгавимо державу. І це діялось доти, доки в Польщі не відбулось «моральний переворот», доки не піднесено зброї під прапором боротьби з лайдацтвом, шубравством, злодійством і неморальністю. А творець того перевороту висловив на адресу послів неморальности стільки ядерних епітетів, а його прихильники подали стільки найсвіжіших фактів морального розкладу лише в найвищих «регионах» що н-ші довголітні замітки є дрібницею в порівнанні з ними.

Таким чином польська держава ввійшла в склад війшли і західно-українські землі, алодит в добу морального ренессансу. Говориться про глибокс сягаючі реформи, про зміни й переміни, направи і перестрої, однак виключно тільки з метою реститувати особисту й громадську мораль і то в дуже вузкому розумінні цього слова. Бо від широкіх реформаторських шляхів відмахуються нинішні державні руками й ногами. В першу чергу відмахуються вони від «соціалістичних реформ». Іхня мораль не добачає нічого неморального у ви-

зиску трудових сільських і міських мас, у непереведенні землерільної реформи. Найбільше лякаються вони клича про перехід землі в селянські руки без викупу. Бо моральним є, щоб сільський пролетар в пошукації за нужденною вегетациєю майже без відплатною даремщиною обробляв панські латифундії, але неморальним було би, щоб він прийшов до власного варстату праці.

Тут моральні відродителі не добачують неморальности.

Моральна реституція поки-що відбувається тільки в площині суто політичній і то виключно в угоду пануючій польській нації. По над 40 відсотків «національних меншостей», а головано територіальні народи: Українці і Білорусини — далі примучені

За редакцію відповів Василь Мудрий.   Видав Видавничої Спільноти „Піло“.   З друкарні Видавничої Спільноти „Піло“ Львів. Ринок ч. 1

сумніву ту „незалежність“ і претендує на роль сторожа „національно-політичної ідеології західних українських земель“ (що теж є наскрізь претенсіозно-абсурдним твердженням). В статті „Хто і над ким „робив“ погроми на Україні“, зрештою досить об'єктивний, стрічаємо такий непутящий вибрик:

„Петлюра робив дуже важкі політичні помилки, які осудили не лиш сьогоднішнє, але й сьогоднішній час. Але їх осудила також наша історія. Діяльність українського громадства Галичини та всіх західно-українських земель Петлюра став політичним трупом з хмелем, коли він розійшовся з Галицькою Армією та докотилася до австро-польської умови 1920 р., в якій зрієла західно-українських земель на користь Польщі. За неї урядом він в історію з іменем „Оханаго“, під яким був в ній дотепер записаний одиницький км. Святополк, син Володимира Великого, що під прапорами свого тестя Володимира Хороброго навів перший раз в нашій історії польські полонці на Київ, платили — подібно як Петлюра — за допомогою Польщі західно-українським землям (черніським городами)“.

Без сумніву, пок. Петлюра робив важкі політичні помилки, а найбільшою з них варшавська угода. Але ядро тієї помилки не в тому, що він „зрієв“ західно-українських земель, що було наслідком його безсилля, а в тому, що проголосив *definitivisme* (неприслужність) в справі найбільш державно і політично зрілої та творчої частини української національної території. Правда, що він зробив і другу важку помилку, коли „розійшовся з Галицькою Армією“, але щонайменше мав глибоко вкорінене почуття обов'язку до кінця лишитись при „своїй“ армії, відсутність чого так прикро і болючо вражає у інших керівників в українській „*Sturm u. Drangperiode*“. Вкінці годиться зазначити, що тільки примітивні ідентифікують себе з історією і заздалегідь висловлюють аподиктичні осуди, до яких вони непокликани, запозичуючись зовсім неповідомими аналогіями з популярних підручників історії. Сумніваємося, чи безпристрасний і вдумливий історик, коли матиме перед собою відповідну перспективу, підіє по лінії „національно-політичних ідеологій західно-українських земель“, а на всякий випадок скористує їх мегаломанською аподиктичністю.

Твоя правда, дорога жінко,
що каву Гаг без кави не хвалити не даром всі смакуни, як щось надзвичайного. А я крім цього ціну її ще за те, що можна її пити пізно ввечір та не каратись безсоністю, як це трапляється всім, що п'ють 1836 кожен іншу каву або чай. 1-1
Тому живимо тільки каву Гаг.

Радянська Україна.

Третя сесія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету рад. — Режим економії.

На сесії виступив, як звичайно, голова харківського уряду Чубар з величезним рефератом про сучасне положення господарства на Україні та про перспективи його розвитку. З його реферату, виголошеного зрештою вже кілька разів при всяких інших нагодах з невеличкими змінами, недвозначно виходить, що розвиток „соціалістичного“ господарства заломлюється. Недостатє капіталів!

Не маючи спроможності добути потрібного капіталу ні в себе ні за кордоном, усі більшовицькі економісти не тільки на Україні, але й у Московщині та по всьому радянському союзі пропалують від ряду місяців т. зв. режим економії в господарстві.

Ясно, що від тих до змужднення повторюваних кличів про режим економії на всіх ділянках господарства не вільний і реферат Чубара на третій сесії ВУЦВК-ту.

„Я вже нагадував — каже Чубар — що уряд зробив деяку реорганізацію заготовчого апарату (для експорту). Отже слід зосередити та поширити роботу в галузі боротьби за економію за підтримкою радянського суспільства. Слід також забезпечити виконання бюджету та перевести рішучу боротьбу за зменшення роздільних цін, щоб не наживався приватний комерс та не було великої різниці між цінами промислу та сільського господарства. Треба також як мого, збільшити експорт, не-

гаймо впорядкувати роботу відповідних організацій, та підняти роботу що до атягнення селянських коштів у кредитну систему та підняти каси. Нам потрібно дальшого розвитку промислу, що став би керуючою силою народного господарства в цілому, треба прискорити темп соціалістичного зберігання по всіх галузях нашої роботи та утвердити державні „елери, що потрібні для того, щоб поступати вперед. — Треба також звернути увагу на прискорення обороту крам, зокрема на використання транспорту і зменшення транспортних витрат. — Треба з'єднати увагу на прискорення обороту ксипів, треба і т. д. і т. д.“

Коли пригадаємо собі те, що сказав Чубар про стан українського господарства у Москві, де назвав його катастрофічним і де домагався грошових вкладів з московського центру в українське господарство, яких Москва не дала, та прислухавшись отому стереотиповому треба, треба і ще раз треба без ніяких майже конкретних плянів реальної роботи біля рятунку загрозеного господарства, то стане нам перед очима з цілій величини та повноти вся економічна неміч, в якій наїшлася Україна. Не помогли і візити Дзержинського в Харкові. Від його побуту стан ні на йоту не змінився.

Ось послухаймо, що говорили в дискусії над рефератом Чубара. З неї більше дізнаємося ніж з кількох рефератів членів уряду.

Член ВУЦВК-ту Боровлів казав:

„Тут було сказано, що робота заводів втратила свою інтензивність. Відомо, що без відповідного ремонту заводи не можуть працювати нічно, їм треба допомогти, забезпечити їх новими машинами та запчастинами. Усі говорять ніч про режим економії. Чогож ніхто не придивається, скільки різного добра валяється біля копалень. Українському уряду слід пригнати, щоб заробітна плата в зв'язку з режимом економії не зменшувалась, а також звернути увагу, щоб Південсталь виплачувала власне аскураційні внески і щоб робітникам не приходилося жалти по кілька міських коло аскурації і каси за належним на час недуги платити“.

Делегатка робітників і селян Пурин казала:

„Режим економії хороша справа і радянський уряд повинен кинути оком на роботу установ на місцях. Деякі установи купують коней, щоб возитися, а в той час зменшують робітників. Мовляв режим економії. Взагалі під кондом економії народжується багато неформальностей на місцях. Адміністрація викидає робітників, в їх коштом купує собі автомобілі та вигоди. Цього не можна допустити“.

Та й сам Чубар признав, що з тою одинокою дошкою рятунку, тобто з режимом економії, не добре.

„На жаль, казав він — всі накази, що їх виробляють нами, переводились у життя не дуже хутко й не досить твердо“.

Борється між иншим радянський уряд з великою мешканевою кризою по робітничих районах. І намагається будувати робітничі дома. Делегат Артемівська Лісовик казав про ті нові будови дослівно так:

„Будівельне товариство „Путьстрой“, збудувало в Єраківі торік такий тип будинків, що їх вітер за зиму розніс“.

Радвада борється за зменшення адміністративних і т. зв. накладних видатків, а делегат Запоріжжя Оніщенко сказав про практику того обмежування між иншим:

„Зле з управими наших заводів. Так, наприклад у Запоріжжі є завод дроту, де працює 500 робітників, а правління заводу працює в Москві. Чому це так? — ажже такі обставини роботи безумовно дають великі накладні витрати“.

На основі таких і тим подібних з'яв делегатів про положення на місцях виходить, що і з режимом економії слабо! Але представники уряду подали і один конкретний засіб рятунку. Чубар заловів побільшення т. зв. едності сільсько-господарського податку на 17 мільонів карбованців. Минувшого року весь той податок зі села внісши 61 мільонів, а цього року буде вносити 78 мільонів. Далі порушив відому уже справу „виכותування“ зайвих грошей зі села при допомозі пропаганди для складання ошадностей в державних ошадних касах. Ось і те реальне, що напевно рада влада буде реалізувати, та що їй напевно вдасться. Все инше виглядає на утопію.

Але Петровському, наприклад, не перешкає це все твердити, що при допомозі режиму економії та

при допомозі напруження всіх сил вдасться перетворити Україну в аграрної в індустріальну країну та тим спасти положення. На жаль і це є свідомо фраза в устах Петровського, якої не можна погодити ні як з ідеалом, що його висував він же сам, а який слід зреалізувати на його думку в першу чергу. Сам ідеал не дуже такий великий, а всеж при иніших обставинах недосяжний. Ось він: „Стан сільсько-господарства нам потрібно довести до передової норми“. Куший він, що правда, але який далекий, коли дотепер ще не перестав бути ідеалом радянського державного мужу.

Кінчаючи перегляд самого вступу нарад на сесії ВУЦВК-ту, не можемо помінути мовчанкою одного факту. Відкриваючи наради та присвячуючи загалом помершим членам ВУЦВК, Петровський назвав між иншими дві померші особи, а то: Григоренка, голову район. ком. нез. селян, і Кірію Янакі, голову центрального комітету незаможних селян молдавської республіки, що згинув, як він сказав, „у боротьбі з петлюрівськими бандами“. Виходить, що аса та господарська неміч має і виразників недоволення серед широких мас населення. Ці активні вороги радянської влади та її господарки борються з нею збройно. Виходить, що повстання на Україні не переводяться, а всіх тих повстанців не даром підводять Петровський, поважний та відповідальний державний муж під поняття „петлюрівських банд“. Та відомо під „петлюрівськими бандами“ розуміти треба політичних противників теперішньої влади, що стоять у своїй боротьбі на становищі УНР.

Однорічний торговельний жіночий курс дає нагоду у відповідно короткому курсі, добути фахового образования та самим можливості самостійного заробіткування, крім цього дає їм рівнозначність торговельних відомостей, які доповнюють загальне образование, а дуже потрібні у практичному житті. Мечислав Христов, проф. Державної Школи експ. торг. у Львові, вул. Валова 25, веде такий курс виключно жіночий від 18 літ. Вписи на шкільний рік 1926/27 відбудуться перед фірмами від дня 27. червня до 2. липня включно від год. 10—12 передпол. і від 4—5 попол. По фірмах тільки в міру міських міст. Чесне вносити 16 зол. місячно. Науковий плян з усіма приписами можна одержати даром в закладенню щоденно в ранішніх годинах. 1870 1-3

НОВИНКИ.

— **Доляр** — найвірніший барометр політичної атмосфери в Польщі стає предметом нових міркувань, комбінацій і прогнозів. Покійно паде, і кажуть: падатиме шпораз більше, аж... до зміни ситуації. Що з того, коли ціни на харчі та крам ані не думає рухатись. Правда, львівська міська рада радить уже про необхідність 10-процентної знижки офіційних цін на муку та хліб, однак раз завішені над товарами цифри якось ніколи не мають знижкової тенденції, а тільки занизкову. Нехай би доляр ішов угору, а зате ціни на всі предмети вниз, а не навпаки! — ось скромне бажання населення.

— **„Лис Микита“** не є таким відомим твором як дехто думає. Коли представник Кооператив „Український Театр“ у Львові звернувся до одного з наших визначених педагогів з проханням поручити ученикам у його школі інспірацію „Лиса Микита“, педагог відповів, що на жаль, він цієї поеми не читав і не знає, чи в ній нема чогось такого, що знає... тес... нецензурне. Причина ясна: Коли славний педагог, українст ходив до гімназії, то тоді ще „Лис Микита“ не був обов'язковою шкільною лектурою, а пізніше для нього не було вже цікаво читати книжку для дітей. А навіть як би колись читав! Адже при кожній зміні урядового курсу різні літе-

Мусиш бути мого!

Сталося правлінням по випробуванню 1 пакети овочового екстракту Екстракту АРМІНА до виробу м'яса в різних сажах. 124760 7—10
Генеральне представництво в Польщі
Титани Півні, Рівницькі 6.

ратурні твори є в різкій лаш офіційальної цензури. Хто його зна... може ще в „Лисі Микиті“ можуть дошукатись апотеоза гайданащини? Тому найкраще було би, як би всі ті педагогі та батьки, що мають дні сумніви щодо тенденції таких творів, при кожній зміні уряду прочитали їх ще раз, ланово.

— **Епідемія самовбивства.** 64-літній мулярський челядник у Львові, Микола Чайківський, який стріляв у листі, який полишав, жалуватись на недовстачу сил до праці. Незавжди якийсь чужинний часопис звертав увагу, що нові статистики потверджують відомий факт, що люде пропадають з життям тим лекше, чим є молодші. Приблизно на 1500 людей, які здаються на самовбивство перед 30-им роком життя, є лише один, який накладає на себе руку після 50-го року. Видко, що в нашій місті трапляється вже й такі випадки.

— **Коли пожежна сторожа та вода далеко...** Гарне, але дороге відомство мали вчора мешканці Личакова, приглядаючись пожежі фабрики деревної лопни та меблів „Лігноза“, біля Личаківської залізниці. Заки приїхала пожежна сторожа, будинки горіли, мов в останній дні трагічної фільми. Рятують обмежувати до ізоляції сусідніх будівель, тим більше, що в цій околиці нема води. На шасті, не було вітру і склади дерева горіли спокійно без небезпеки для сусідніх домів. Шкода приблизно пів мільона золотих, 100 робітників утратило працю. Причиною пожежі ймовірно необережно кинена іскра.

— **Арабсько-львівські історії.** „Газета Поранна“ розписала на цілій сторінці історію торговельного товариства, якою мали займатись підприємці цирку „Косми“ у Львові. Араб цього цирку під псевдонімом Алі Брагада дав оголошення до „Весу Нового“, що шукає молодих і гарних дівчат до багату. На 12 оголошень з прийняти негально, обіцяючи їм подорож до Єгипту. Один Готлібівий, дочку торговельними очима, похоронили похоронили. Приватні особи, які відкрили цей арабський плян, повідомили поліцію, яка поставилась до всієї історії дещо скептично. Зваживши, що „Газета Поранна“ залюбки дошукуються таємних історій у звичайних фактах (відомі динаміти під Личаківським цвинтарем, кляб самовбивств між 13-літніми гімназистами) і не раз уже скомпрометувалась своїми сенсаційними ревенціями, можливо, що й тут маємо до діла з якимсь непорозумінням. Та не є виключено, що в цій арабській історії й зерно правди, коли пригадати інформації чужинної преси з перед кількох місяців, що Польща постачає незвичайно велике число живого товару, транспортованого до Америки та Єгипту.

— **3 темної хроніки.** Едвард Кніф! Ол. Матлавіський, які стоять перед львівським судом обвинувачені в ошадності, придумали таку хитру штуку: вони виступали перед багатьма людьми як посередники, що заставляють футра та різні дорогочинності на корисних умовах; власникам заставлених предметів платили добрі гроші, а самі ці, буні-то збережені, предмети продавали на власний рахунок. — Поліція доставила до арешту якогось невідомого добродія, що має аж шість прізвищ: Грушницький, Ігало, Загалто, Лешинський, Чапінський і Крюгер, з яких ні одно не є правдиве. Виники до яких приписується, також є фіктивні. Поліція має живу хрестити за загадку

вести країно нужденну вегетацію, замулювані неморальністю в ділянці політичній, культурній й економічно соціальній.

в безконечність тесаме. Правда, говориться, що „si duo faciunt idem, non est idem“, але якраз в тим гіршому світі виконати нові державні. Ясно, що коли під крилами „моральних айдологів“ діється тесаме, що діялося під кермою старих борців за панування неморальності, то яким же є те моральне відродження? Слід ствердити, що національна квестія в сучасній Польщі — за випробованих революціонерів й атентатників стоїть на тому самому місці, на якому вона стояла за царських ступайків Ст. Грабського, Смульського й ин.

Здається, що й нові диктатори в практиці кермують за запозиченою Вл. Грабським у Століпінна фразою про першество заспокоєння перед реформами, а шонайменше й вони — як Вл. Грабський — справі зрівноваження бюджету, устійнення валюти й налагодження господарського життя підпорядковують справу реформи на „кресах“. Поява Кемерера у Варшаві доказує, що нові пани положення цієї справи починають присячувати важливішу увагу. Та — розуміється — ніякі зрівноваження, устійнення й напрями не є можливі без радикальної зміни режиму на „кресах“ й національної політики в Польщі. В понеділок (7. ч. м.) явилася у мін. внутр. справ ген. Млодзяновського пп. Ануш (з „Визволення“), б. комісар Східних Земель Осмоловський і відомий публіцист Леон Василевський, домагаючись зміни політики у відношенні до „національних меншостей“. В якому напрямі і в якому обсягу — важко сказати. Одночасно з'явилися поголоски про те, що уряд носиться з думкою наділити Українців і Білорусинів територіальною автономією та заснувати у Львові український університет. Якого покрою та „автономія“ і якого характеру та обсягу той університет — теж нічого не знати. Однак фактом є, що починається метушня, як за Вл. Грабського, під кермою великого „реформатор“ Тугута. У висліді тих реформ остаточно знищено українське шкільництво і проскрибовано українську мову з публичних урядів.

Не виключено, що й тепер будуть комісії, комітети знавців, газетна реклама на тему різних проєктів, великих слів велика сила для людського (закордонного) вуха, а все те скінчиться якоюсь безвартісною шпичкою. І знову почнеться все аь ово, знову нарікання на відсутність одношлії ліній в національній квестії і опісля „моральний переворот“. Але він ітиму вже мабуть під іншими кличками і під иним провідом.

Справедливе вирішення національної проблеми, головним чином української й білоруської було би без сумніву значним кроком вперед — в першу чергу для самої Польщі. Але тут не вистане інтервенувати у міністра внутр. справ, не вистане творити комітети і пускати в світ поголоски, а треба діл, які перш усього засвідчили б добру волю і серйозність думки у реформаторів, реституторів політичної моралі.

Першим моральним обов'язком теперішніх державців й експліціто за грихи попередників

є амнести́я для всіх політичних в'язнів (вже засуджених, суджених і тих, що довгими місяцями, а то роками дожидаються суду), дозвіл на поворот сірогалицької еміграції, що скінгється в Чехословаччині, усунення всіх

виконавців наказів „організацій народових“ (владних і шкільниць), негайна реституція громадського самоурядування (знищеного морально й матеріально польською владою), відділення всіх розпорядків Ст. Грабського про ліквідацію українського шкільництва й його реституція, поворот перенесених урядовців й учителів на рідну землю, віддача православному Українцям

церков і церковного майна, знесення асексуального примусу ПДВО, відкриття кредитів для українських економічних установ, негайне оснування у Львові повного українського університету, розпочаття земельної реформи

і т. н. Тільки такі і їм подібні превенційні кроки зможуть бути доказом, що тут фактично маєстись на меті усунути намул неморальності, що це не тумбуг, не блага, не порожні слова для загралиці.

Після огидного вбивства.

З голосів української преси.

Бажаючи можливо повно і всесторонно з'ясувати чинники С. Петлюри — головно з метою зберегти для будучого історика „характеристики“ його постаті в освітленні преси, подасмо далі пресові відзиви, а в першу чергу голоси української (всіх напрямків) і спорадичні замітки польської преси.

Ми вже вичерпуємо реферували відзиви української радянської преси („Вісті“ і „Комуніст“). З черги годилося би ще подати голос київської „Пролетарської Правди“. Та заки це зробимо, звернемо увагу на дивну поведінку офіційної совітської агенції „Тасс“, яка з невідомих причин промочала національність вбивця Шварцбарта. В першій телеграмі „Тасс“ назвала його „Українцем, що мстився за Русських і Жидів“, а в другій „французьким гордим“. Таке промовчування національності Шварцбарта теж говорить дуже багато.

Над постаттю й діяльністю С. Петлюри зупиняється в „Прол. Правді“ (ч. 121, з 29. травня) в статті „Симон Петлюра“ б. гол. редактор „Більшовика“, а тепер співредактор „Прол. Правди“ С. Щупак.

Він відмовляє трагічній смерті С. Петлюри якогонебудь політичного ґрунту, бо він давно зійшов з політичної арени і був ізольований навіть серед еміґрації.

Але з історичного погляду Петлюра становить цікаву сторінку в історії боротьби української контр-революції з революцією. Сама постать Петлюри, яка вирінула була на поверхню української дрібно-буржуазної націоналістичної стихії, досить характерна, щоб по ній висвітлювати природу всього націоналістичного руху. І тому не вадить трохи спинитися на цій постаті.

Чому саме Петлюра став на чолі української дрібно-буржуазної „революції“? Які такі індивідуальні „заслуги“ були в його? Яка така особлива влада його? Невже не знаходилось серед українських дрібно-буржуазних, чи то пак соціалістичних політиків, талановитішої людини з більшими державними здібностями, з ширшим, хоч би й дрібно-буржуазним світоглядом? Адже Петлюра був нікимнею людиною, алжжж він був цілком невідомий і до революції ніякої особливої ролі не грав в українському дрібно-буржуазному руху! Він був доволі звичайною людиною, хоча й працював серед українських есеєків, хоча й редагував декотрі українські видання. Адже серед дрібно-буржуазних соціалістів були видатні постаті з більш багатим минулим! Тимчасом саме Петлюра опинився на чолі Української Народньої Республіки. Саме він підпорядкував собі всі кабінети міністрів, директорів тощо, і провадив своєю майже единодержавною владою.

Та зрозуміти причину цієї ролі Петлюри дуже не важко. Його влада — влада нічимнею самозаконного вярствництва, політично обмеженого хуторництва від не до голови, провадного наскря. — Оця влада найбільше підходила для цієї тої маси

дрібної буржуазії та українського міщанства, що найбільше свій ідеал розуміла не в розумінні поруч важливих соціальних і національних питань України, а згідно з вимогами сучасного історичного періоду й обставинами самої країни, а в розвитку стихії, що так доскопало по ситому шпичкою українського міщанства.

Серед усіх бездарних політиків УНР Петлюра був безперечно найбездарніший, серед усіх контр-революціонерів він був найконтрреволюційніший, серед усіх промоторів і провадників він займав найгірше місце. Алеж найбільше діявлявся в зв'язі з його діяльністю, його самозаконністю, прагненням до единодержавної влади. Навіть саме були підпорядковані всі інші принципи. Помінивши громадські, чи то громадсько-етичні, знов таки хочби з дрібно-буржуазного погляду, в Петлюри вистає не дуже важливо.

Очевидно, для п. Щупака, який недавно з'явився на фоні українського життя, С. Петлюра був „невідомий“, найнікчемніший і т. н. А вже найбільше драгує п. Щупака нахил пок. Петлюри до „парад“, при чому він забуває, що „паради“ й „церемонії“ є характерним явищем на Сході взагалі, а у більшовиків окрема. Своєю „характеристикою“ кінчає п. Щупак таким загальним висновком:

Та цей герой протє зробив свою Каїнову справу на Україні, створюючи цілу систему отаманів, що згодом обернулася в значний бандитизм, що мстився за свою власну нікчемність, та неадапність над тасчаними невинного населення кріпакою помстою. Ця отаманія, на чолі з годошим отаманом, була зручною зброєю в руках всіхляких чужоземних контрреволюційних сил, що пригнали придушити визволений соціальний рух робітників і селян, як на Україні, так і в цілому Союзі.

Та дужі, життєдатні сили України перемогли у важкій боротьбі дрібно-буржуазну стихію, а цим самим завадили смертельного удару його-туним ідеологам — головному та неоголошеним отаманам. Петлюра політично давно помер. Його проклали не тільки трудушки Радянської України, але й трудушки Українці поза радянським кордоном. Тепер хтось з тих, що може був жертвою кріпавих чинників Петлюри, помстився на йому і завершив його політичну смерть смертю фізичною.

Українська преса поза кордонами радянщини в загальному однозгідно віднеслася як до ролі і значіння С. Петлюри, так і до самого факту вбивства. Становище инших західно-українських пресових органів в загальних рисах покривається зі становищем нашого органу. Тому ми не будемо реферувати тих голосів. Тільки три органи української політичної думки, хоч базуються на депо инших вихідних точках, тим або иншим способом наближуються до становища радянської преси, обєзшнюючи пок. Петлюру. На першому місці слід поставити орган „Сел. Союзу“ холмське „Наше Життя“, що з відомих причин не займає „ніякого“ становища, обмежуючись самою вісткою про факт убивства. Те „ніяке“ становище все-таки є дуже виразним становищем з тенденцією не зразити собі „сильних світа сього“. А прещінь колісє ті люде стояли ідеологічно найближче Петлюри, а сьогодні не могли здобутися навіть на такий відзів, як їх теперішні союзники з „Волі Народу“, найпослідовіші вороги небіжчика.

Другим з черги органом, що в обєзшнюванні С. Петлюри і його ролі підходить під смак радянської манери, є „Нова Зоря“, орган ультраромантської „Української Християнської Організації“. В статті „Епільог“ п. Літописця (себто: історика, відомого з політичних оглядів і статей в берлінському „Літописі“, а опісля у львівській „Політиці“) йде повне обєзшнювання С. Петлюри під стягом монархізму. Небіжчик — по словам — п. Літописця — був повною нулею. Він не репрезентував української національної ідеї.

У нас — каже п. Літописець — привалялося з якогось часу оцінити й судити людей тільки по розмахові, значущості й популярності клічів, якими послуговувались вони. Се погана звичка, якої треба позбутися, бо не кліч, не ідея й не доктрина осмькують дія людську, тільки напавки... Маж иншим викорисало бачити в Петлюри наймаркантишного заступника ідеї державної незалежності України. Колиб так дійсно було, то неможливо було б дуже високо ставити свої ідеї. На шастя воно не так. Петлюра в деяких моментах особливо завзято посуляувався клічками державної самостійності і суверенності, одначе він не був їх творцем, він новочасним по-людином, він щасливим провагатором, а що найважливіше — практично школив ім,

дискредитував їх, а навіть наперетував їх. Поміняючи їх проти-самостійницькою ідеєю 1914—1916, (7) його анта-українська діяльність в осєні 1918 р. (2) його відношення до Польщі не дають йому права вважатися чепіоном українського державництва. Він був одним із годинських гробокопательів української державності. По Петлюри се типова дит на російського революційного руху, для котрої соціалістична ідеї вишє над націоналістичною. Правда, погледом, по 1919 році ідеї заки зміни в його поглядях, з якого проваляється сильний соціал-патріотизм на провадок польський, одначе він також наво був прив'язаний до державного будівництва, та — що найважливіше — покликом на нізю.

Якості і незмінності національно-політичної ідеї, хоч би вони у Петлюри в його товариства були понад усією сумою, є милозвучні, коли вони не дають у парі з ірривним політичним змістом і з ретивним доцільним тактом — з тия дном суверенітету і необхідним прихистком кожного національного політика. Шодо них — то вони шиком Петлюри не мали. Хто, як він, мавши 1918 р. з одного боку моссалських більшовиків, з другого Німців, вивався ворогом них останніх: хто в осєні того року, бачивши перед собою зорганізовану українську державність у Гетьманщині і знавши добре, що антага бажала консервувати її (очевидно для своїх цілей), зручнуйа її на спільку з більшовиками, правлячи московськими націоналістами, щоб на місці цієї організованої державності поставити хаос розпаланих жидовських хитро промислях цим способом шиком більшовиків до обєзшнювання України — той хіба не вважав її критиком політичного змісту і політичного такту. Шо істєсьного Петлюра кинувся в обємні Польщі, — се було логічним наслідком його політичної безтямності. Віра його, що Польща схоче і зможе утворити й протегувати українську незалежність, свідчить тільки про безмежну політичну наївність в історичну іґноранцію.

На окрему увагу заслужило становище Петлюри в галицькій справі. Багато Галичан тільки в той одній гріх бачуть у масу, що він „зрікся“ цієї країни в користь Польщі. Тимчасом це не одинака проваля і не головна. Во колиб не протегувалася революція 1918 року, то така „зеченя“ булоб узагалі безпредметное. До того Галичани, що і в тій революції відіграли таку важку роллю, не повинні забувати, що се вони своєю передчасною дурійкою „негайною“ й безуважною заявленню з В. Україною дали Петлюрі правний титул диспонувати Галичею, ну — і що найнегрішачіших оборонця цієї своєї політики мав Петлюра таки в самих Галичанях... Це-ж суто галицька теорія, що тільки український Київ може дати волю Галичині, — теорія, яка іде в розрив з усім історичним досвідом нашої історії. Тому то як можна жодати хамелам на Петлюру тільки за те, що він прийняв і покори-стувалася цєю галицькою теорією?

І тільки теоретично і лише теоретично. Бо в дійсності це не від його залежало не допустити Польщі до Галичини або по опануванні її зникати із режиму; натомість це був обов'язок Галичан — обов'язок несловнений, чи так словнений погано. А з тим — уявм собі, що Петлюра того не зробив і що ця його діяльність довела до (одинокого можливого) вислуду, що Галичина дісталася сьогодні до Польської батьківщини Петлюри; кільки з мимичес галицьких критиків булоб сьогодні разом з колішнім „отаманом“ сентенсією по ларіжським Олів'єр'ю і задляки дверми забало до одного поєднання за підмогами на „визволену акцію“!

П. Літописець терпить на важку недугу, яку ми назвали „недугою ориґінальничання“, а при тому — хоч величає себе назвою істолога — виявляє повну відсутність обєктивного оцінювання живих історичних процесів. Він справді вірить, або шонайменше вває, що вірить в зорганізовану українську державність часів гетьманщини і думає, що її можна було консервувати, як би не Петлюра. За далеко завіз би нас розгладі цієї наскряє необгрунтованої „тези“. Таксамо поверховним є підозріння, немов то Петлюра ставив соціальні ідеї више національних. Очевидно, в добі, коли на просторах Європейського Союзу шаліла соціальна революція, він авва на себе гігантський тугар створити синтезу української революції під національним і соціальним оглядом. Певно, що найбільш наглядним мірилом ролі і значіння громадського діяча є його успіх, одначе перед відкритою могилою далеко коректніше булоб поступити по дженітєльменськи, так — як це зробив б. гетьман П. Скоропадський і хлібороби-державники, які владіли політичний спір з Небіжчиком на суд безпристрасної історії.

Вкінці годиться іще для повноти картини зупинитися на становищі „Радн“, що називає себе „політичним органом незалежної думки“ (що вже тимсамим ставить під знам